

Reflexions

PER QUÈ?

Ciència i conflictes

La recuperació econòmica passa pel desenvolupament científic i tecnològic

DAVID BUENO

PROFESSOR I INVESTIGADOR DE GENÈTICA DE LA UB I DIVULGADOR DE LA CIÈNCIA

A finals de setembre, tres esdeveniments aparentment sense relació em van fer reflexionar sobre com enfocuem el futur: la celebració a Barcelona del IV Congrés Internacional Conflictologia i Pau; una sentència que va condemnar un investigador per sabotejar els experiments d'un company i diverses informacions sobre frau científic; i l'anunci d'importants retallades en ciència i educació als pressupostos estatals.

CONFLICTES

La ciència dels conflictes

Vivim en un món de conflictes: conflictes col·lectius –polítics, socials i econòmics–, que sorgeixen d'una violència estructural subjacent a l'organització social; i d'un àmbit més individual, per exemple amb companys de feina o amb la parella, que poden degenerar en agressions psicològiques i físiques com l'assetjament i la violència de gènere. La conflictologia és la disciplina que estudia l'origen i el desenvolupament dels conflictes i que busca estratègies no violentes de mediació i solució. Malgrat que fins fa poc era feu indiscutible de les ciències socials, s'hi ha fet necessària l'aportació de les ciències naturals. El motiu és ben simple: en un

món de recursos limitats, els conflictes formen part del mateix teixit vital, cosa que ha fet que en totes les espècies s'hagin seleccionat mecanismes biològics per afrontar-los, com ara l'agressivitat, els quals tenen una clara base genètica i neurobiològica.

CIÈNCIA

Els conflictes de la ciència

La ciència estudia els conflictes, però paradoxalment l'estructura en què es basa la ciència és motiu de freqüents conflictes. La idiosincràsia humana, combinada amb una quantitat limitada de recursos per desenvolupar la ciència, propicia un alt grau de competència per obtenir recursos i progressar professionalment. Una de les conseqüències és la publicació de treballs fraudulents, en què es manipulen o inventen dades, o es treuen conseqüències que van més enllà de les dades. Es calcula que afecta entre un 5% i un 10% dels treballs publicats, i provoca pèrdues valorades en molts milions d'euros a tot el món. Per aquest motiu cada cop s'endureixen més els controls, i augmenta el nombre d'articles l'autor dels quals s'ha de retractar. En aquest sentit, fa aproximadament un mes el CSIC va demanar per primer cop a un dels seus equips que es retractés d'un tre-

GABI BELTRAN

La falta de recursos genera competència, que a la vegada és font de conflictes

La lluita entre científics deriva en sabotatges, treballs fraudulents i manipulació de dades

ball, per haver estat suposadament publicat sense proves conclouents.

SABOTATGE

Els conflictes entre científics

Una altra de les conseqüències és el sabotatge. A finals de setembre, un tribunal dels EUA va dictar una sentència exemplar contra un científic que durant mesos havia sabotejat els experiments d'un col·lega per arruïnar-li la carrera científica i eliminar així un competidor. No tots els casos són tan greus com aquest, però una anàlisi publicada el 2009 va revelar que un de cada tres científics admet haver actuat de forma indecent amb algun dels seus col·legues, i que dos de cada tres diuen haver observat

aquestes conductes. Jo també les he vist i, en alguna ocasió, patit.

FINANÇAMENT

Falta de recursos

Tots aquests conflictes van lligats als aspectes biològics i socials de la idiosincràsia humana, i la competència contribueix que es manifestin amb més força. Al nostre planeta els recursos sempre seran limitats. Per això és preocupant la retallada pressupostària en ciència i educació anunciada pel Govern, que suposarà un nou descens dels recursos que no només incidirà negativament en la competència sinó que hipotecarà la recuperació econòmica i social, que ha de passar necessàriament per l'educació i el desenvolupament científic i tecnològic. Tanmateix, potser ja seria hora que, com a societat, ens plantegegessim seriosament la cerca d'estratègies conflictològiques per reduir el sentiment de competència que massa sovint ens embarga, i que sens dubte agreuja el problema de viure en un món de recursos limitats.

PER OPINAR SOBRE L'ARTICLE
blogs.pUBLICO.ES

dbueno@ub.edu